

**KVINNOR
PÅ FLYKT**

**8 ATT FLY
FÖR LIVET**

**6 KVINNORS
BORTGLÖMDA
SÄKERHET**

**9 SÅ FIXAR VI
VÄRLDSFREDEN**

Nº #2-3 — Juli 2016

SVERIGES FEMINISTISKA TIDNING OM SÄKERHETSPOLITIK

fred & frihet

TEMA: KVINNOR PÅ FLYKT

01 Ord från redaktören

02 Bakom siffrorna finns en flykt från något

03 Skillnad på flyktning och flykting

04 Vad kan vi göra?

05 Hur vi agerar nu får betydelse för framtiden

06 SÄKERHET - DEN BORTGLÖMDA KVINNOFRÅGAN

08 Flykten från Centralamerika

09 KRÖNIKA Europa Europa

10 SPELET OM EUROPA

14 AKTUELLT

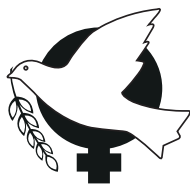
15 Kvinnor i Sverige på flykt från sina män

16 Klimatmigranter utan skydd

18 MORDET PÅ BERTA CÁCERES

20 DR KONGO I kamp om de demokratiska spelreglerna

22 LOKALA KRETSAR

FRED & FRIHET är utgiven av Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, IKFF. IKFF är en internationell fredsorganisation som arbetar för kvinnors deltagande i fredsprocesser och för nedrustning. Fred&Frihet är religiöst och partipolitiskt obunden.

Bli medlem på www.ikff.se
Bankgiro 5491-7166

MEDARBETARE/SKRIBENTER
Rebecca Öhnfeldt, Karolina Jakstrand,
Sofia Hermansson, Cajsa Wallin,
Ida Ameson, Yasemin Celebi, Åsa
Malmberg, Sadaf Nasiripour
ANSVARIG UTGIVARE Malin Nilsson
SAMORDNARE Elin Liss
REDAKTÖR Annika Skogar
GRAFISK FORM Pernilla Lundmark
OMSLAGSFOTO Ashim D'Silva
TRYCK Danagård Litho

IKFF, Norrtullsgatan 45,
113 45 Stockholm

Tel 08-702 98 10
E-post info@ikff.se

FÖLJ OSS!

Twitter: [@ikff_sverige](https://twitter.com/ikff_sverige)
facebook.com/ikffsverige
Instagram: [ikff_sverige](https://www.instagram.com/ikff_sverige)

Det är alltid kvinnorna som drabbas värst

Vår avbytare har försvunnit. Jag känner irritationen stiga i kroppen. Hur länge kan en person vara på toa och dricka vatten? Vi andra fortsätter springa, passa och skjuta. När toabesökaren är tillbaka förklarar jag irriterat att hon måste skynda sig. Vi spelar ju innebandymatch.

– Förslåt, Annika. Min mamma telefon Libanon. Aldrig veta. Alltid oro.

Det tidigare så glada ansiktet har fyllts med sorg. Hon sätter sig på avbytarbänken. Jag känner mig outsägligt dum.

Fatme, innebandyspelaren, är en av 60 miljoner som är på flykt från sitt hem. En av dem som tagit sig bort från Damaskus i Syrien, över bergen i Turkiet, ner i en skranglig träbåt över Medelhavet. Hennes mamma är kvar i Libanon. Där lever hon nu på drömmen om sin dotter och Europa. Aldrig veta. Alltid oro.

»Där lever hon nu på drömmen om sin dotter och Europa.«

I juni förväntas riksdagen rösta igenom ett lagförslag som gör det ännu svårare för människor som Fatme och hennes mamma att få återförenas. Det kan du läsa mer om i [Cajsa Wallins](#) artikel på sidan 3. Ja, i hela det här numret kan du läsa mer om kvinnor som är på flykt runt om i världen. Kvinnor som flyr från krig, från män och från klimatförändringar. Trots att flykten sker på helt olika grunder har alla forskare och experter som vi intervjuat återkommit till samma sak: det är alltid kvinnorna som drabbas värst. På mittuppslaget kan du även spela »Jakten på Europa«. Det är vårt sätt att försöka belysa hur absurd situationen är för miljontals människor som bara drömmer om att få leva i trygghet.

Lika viktigt som det är att belysa vad som just nu pågår i världen, är det att komma ihåg flyktens grundorsaker. Krig, våld och klimatförändringar går att förebygga. Både i vardagen och världspolitiken. Det är också en skyldighet vi har – både gentemot de som drömmer om sina döttrar i Europa som de döttrar som sitter på avbytarbänkar och gråter. De som aldrig vet, alltid känner oro. —

Fatme heter egentligen något annat.

ANNIKA SKOGAR
REDAKTÖR FÖR DET HÅR NUMRET

FOTO JENS HUNT

BAKOM SIFFRORNA FINNS EN FLYKT FRÅN NÅGOT

Idag befinner sig 60 miljoner människor på flykt. Många uppehåller sig i andra delar av hemlandet eller i grannländer. Andra har lyckats ta sig över flera gränser och ut i världen med målet att skapa ett nytt liv. Men vad är det som gör att människor lämnar allt? I svensk media diskuteras kostnader, mottagande, kapacitet och behov av andrum. Men grunden till varför människor flyr till Europa och Sverige hamnar märkligt nog ofta i skymundan.

TEXT CAJSA WALLIN

SVÄLT OCH OMÖJLIGA LEVNAJSFÖRHÅLLANDEN

Ofta finns det flera anledningar till att en människa tvingas fly. Krig och väpnade konflikter leder inte bara till direkt hot och våld utan även till fattigdom och svält. Då det blir svårare och farligare för hjälporganisationer att finnas på plats, försvåras situationen ytterligare.

Enligt **Dominic MacSorley** på organisationen Concern Worldwide är ett av de hårdast drabbade länderna, vad gäller svält, Centralafrikanska republiken. Till tidningen The Guardian uppgav han förra året att en stor andel av civilbefolkningen är helt avskuren från livsmedelsförsörjningen.

En orsak som drabbar allt fler är klimatförändringar. Det kan du läsa mer om på sidan 12.

GENUSBASERAT VÅLD

Våld i samhället och i hemmet ökar ofta inför och under en väpnad konflikt. Det är en vanlig anledning till att kvinnor tvingas fly. Enligt Kvinna till Kvinna vittnar kvinnoorganisationer i Irak, Jordanien och Libanon om att det finns en rädsla för att bli våldtagen av väpnade grupper, vilken är en av de vanligaste anledningarna till att kvinnor flyr från dessa områden. På flyktvägen upphör dock inte våldet, istället riskerar kvinnor, hbtqi-personer och barn att utsättas för sexuella övergrepp av partners, människosmugglare, säkerhetsvakter, poliser och andra flyktingar.

UTDRAGNA KRIG OCH KONFLIKTER

FN:s flyktingorgan UNHCR uppger att utdragna och nya konflikter i flera delar av världen resulterat i en global uppåtgående trend där allt fler tvingas lämna sina hem, det högsta antalet sedan andra världskriget. 53 procent av de som befinner sig på flykt idag är från Syrien, Afghanistan och Somalia. Utöver dessa konflikter flyr människor krig och våld i exempelvis Irak, Sydsudan, Nigeria, Burundi, Ukraina och Centralafrikanska republiken. Sedan inbördeskriget bröt ut i Jemen 2015 har nästan en miljon människor tvingats på flykt.

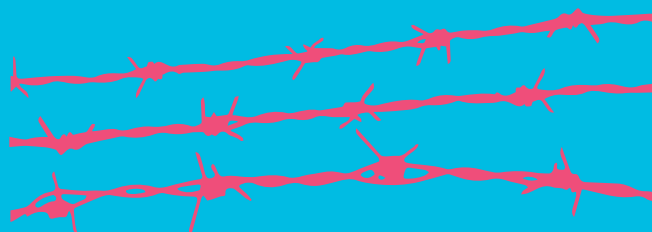
KRÄNKNINGAR AV MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Enskilda individer eller grupper tvingas fly på grund av att de utsätts, av staten eller andra grupper, för kränkningar av sina mänskliga rättigheter. Förföljelse och diskriminering till följd av etnisk tillhörighet, sexuell läggning, könsidentitet eller religion finns det många exempel på.

Hbtqi-personer i Uganda har praktiskt taget inget rättsskydd, exempelvis hotas homosexuella av livstids fängelse. Idag finns ingen officiell statistik över hur många hbtqi-flyktingar som söker asyl i Sverige.

Enligt **Stig-Åke Persson**, flyktinghandläggare på RFSL, har organisationen under de senaste åren haft kontakt med ett 50-tal personer per år. Till Svenska Dagbladet uppger Persson att det verkliga antalet är svårt att bedöma:

– Många kommer från länder där homosexualitet är olagligt. Det gör det svårt att i en utsatt situation som en asylprocess tala om sin könsidentitet eller sexuella läggning.

Skillnad på flykting & flykting

DEN SOM FLYR FRÅN KRIG HAR ENLIGT SVERIGES ASYLLAGSTIFTNING RÄTT ATT KALLAS FLYKTING. MEN DEN SOM FLYR PÅ GRUND AV EXEMPELVIS FATTIGDOM ELLER SVÅLT KLASSAS INTE SOM FLYKTING I JURIDISK BEMÄRKLSE. ASYLLAGSTIFTNINGEN ÄR OFTA SNÄRIG OCH KAN VARA SVÅR ATT TOLKA OCH FÖRSTÅ. SAMTIDIGT VÄNTAR NU HÄRDARE REGLER OM TIDSBEGRÄNSADE UPPEHÅLLSTILLSTÅND I SVERIGE.

TEXT CAJSA WALLIN

För att få asyl krävs det enligt FN:s flyktingkonvention, svensk lag och EU:s regelverk att en person är förföljd eller direkt hotad om livet i sitt hemland och/eller har välgrundade skäl att vara rädd för förföljelse på grund av etnicitet, nationalitet, religiös eller politisk uppfattning, kön, eller sexuell läggning. Men människor tvingas också fly på grund av svält, fattigdom och klimatförändringar. Dessa personer klassas inte som flyktingar i asylrättslig mening.

En person som flyr från krig eller en väpnad konflikt har inte heller automatisk rätt att få asyl, det måste finnas ett direkt hot om att personen kommer förföljas eller dödas om den skickas tillbaka till sitt hemland. Det kan däremot beslutas att alla utvisningar till ett visst land ska stoppas under en tidsperiod på grund av extrema förhållanden.

NY SVENSK LAG OM UPPEHÅLLSTILLSTÅND

I Sverige infördes krav på uppehållstillstånd år 1927 för utlänningar som uppehöll sig i landet. Därefter har målet varit att efter asylansökan godkännt ge personen i fråga permanent uppehållstillstånd. En godkänd asylansökan innebär inte ett medborgarskap, utan att du har rätt att vistas i landet.

Med anledning av det ökande antal flyktingar som kom till Sverige förra året föreslog regeringen i november 2015 en rad åtgärder för att enligt regeringens egna ord ”skapa ett andrum för svenskt

flyktingmottagande”. Ett av förslagen är att begränsa uppehållstillstånden till en tidsomfattning på tre år. Förslaget förväntas träda i kraft från och med 20 juli i år och kommer då att gälla alla som sökt asyl efter den 24 november 2015. Den som får uppehållstillstånd måste därefter ompröva sitt ärende efter tre år.

Förslagen om åtstramningar innebär att Sverige går från ett av EU:s största mottaganden, till att hamna på EU:s mininivå. Förslaget beskrivs av Barnombudsmannen som ”barnfientligt” och det har ifrågasatts huruvida förslaget är förenligt med Europakonventionen och FN:s barnkonvention.

Louise Dane, doktorand i offentlig rätt på Stockholms universitet, menar att förslaget försämrar situationen för alla.

– Hälso- och sjukvården kommer att få mycket att göra eftersom den psykiska hälsan hos människor kommer att försämrans, dessutom försämrans möjligheterna att etableras och integreras i samhället. Jag tror att man måste förstå att själva syftet med det här förslaget är just att göra saker sämre, tanken är att det ska leda till att färre personer kommer till Sverige för att söka asyl.

KRITIK MOT HANTERINGEN AV HBTQI-PERSONERS ASYLANSÖKNINGAR

Något annat som fått kritik är Sveriges hantering av hbtqi-personers asylfall. I flera länder är bland annat homosexu-

alitet kriminaliserat och hbtqi-personer utsätts ofta för diskriminering, förföljelse och riskerar fängelse. Louise Dane menar att personer från ett land med diskriminerande lagar inte automatiskt anses vara i behov av skydd, så kallat skyddsbehövande. Istället görs en bedömning av om landet tillämpar lagstiftningen just nu. Då lagstiftning bidrar till att skapa normer i samhället är det inte ovanligt att förföljelse och våld även utförs av civila som ”tar lagen i egna händer”.

– Att i sådana fall behöva vända sig till myndigheterna, som är de som ska efterfölja landets lagstiftning, blir minst sagt problematiskt, menar Dane.

2014 beslutade EU-domstolen att den så kallade trovärdighetsbedömningen av en asylsökande inte får grunda sig på stereotypa uppfattningar och antaganden. Enligt RFSL så fortsätter dock ett återkommande motiv till avslag vara att den sökande exempelvis kan dölja sin sexuella läggning i hemlandet. —

NÅGRA KORTA FAKTA

- > Idag befinner sig närmare 60 miljoner människor på flykt.
- > 9 av 10 flyktingar befinner sig i andra delar av världen än Europa.
- > 25 procent befinner sig i några av världens fattigaste länder.
- > Endast en bråkdel av de 60 miljoner människor som befinner sig på flykt har hittills sökt asyl i något av EU:s 28 medlemsländer.

KÄLLA: AMNESTY INTERNATIONAL

VAD KAN VI GÖRA?

EN MER HUMAN FLYKTINGPOLITIK!

Concord lägger i Barometer 2016 fram en rad förslag gällande Sveriges migrationspolitik. IKFF är en av 12 medlemsorganisationer som står bakom rapporten med följande förslag:

- > **HUMANITÄRA VISUM.** Detta skulle göra det möjligt att söka visum antingen i ursprungslandet eller i ett grannland. Människor skulle då få en säker resa till Sverige utan att riskera livet.
- > **LÄGG FOKUS VID MIGRATION SOM EN LÄNGSIKTIG INVESTERING** istället för flyktmottagandets kortsiktiga kostnader.
- > **DRA TILLBAKA FÖRSLAGET OM TIDSBEGRÄNSADE UPPEHÅLLSTILLSTÄND** som skapar osäkerhet och förhindrar familjeåterforening.
- > **SLOPA ID-KRAV VID SVERIGES GRÄNSER.** Det drabbar särskilt kvinnor som oftare saknar sådana handlingar. Människor ska, oberoende av ID-handlingar, ha möjlighet att söka asyl i Sverige.

NEDMONTERA PATRIARKATET

Trots stora framsteg är total och universell jämställdhet fortfarande en avlägsen dröm. Patriarkatet har bestått, om än i olika skepnader. Till detta kommer även andra maktstrukturer som rasism, klassförtryck, på grund av sexuell läggning, könsidentitet och funktionalitet. En våldsamt maskulinitet i exempelvis filmer, reklam och genom föreställningar om hur en 'riktig man' ska vara och agera är högst levande än idag. Fredsarbete måste inkludera att förändra föreställningar om maskulinitet. Arbete för att motverka kopplingen mellan manlighet och militarism, våld och vapen kan bidra till konfliktförebyggande och fred. Konfliktlösning utan våld och vapen måste få ökad status såväl på individnivå som på global nivå mellan grupper och stater.

FÖRHANDLA OM FRED: INKLUDERA KVINNOR VID FÖRHANDLINGSBORDEN

Så länge det finns krig och förtryck kommer människor att fly. Den politiska viljan måste finnas för att uppnå fred. FN:s agenda för kvinnor, fred och säkerhet understryker kvinnors rätt att delta i fredsprocesser. Det handlar om att förebygga krig och konflikt och bygga fred och säkerhet för alla. Forskning visar att risken för väpnad konflikt är mindre i mer jämställda samhällen. Därför är det av enorm vikt att kvinnors rättigheter behandlas som en självklarhet, istället för något som ibland kan läggas till.

GÖR FN BÄTTRE

Trots FN:s viktiga uppgifter och arbete så sviks de grundläggande principerna ofta genom medlemsstaternas agerande, och ibland även genom att FN:s egna organ inte prioriterar mänskliga rättigheter och hållbar utveckling. Säkerhetsrådet har misslyckats i sitt uppdrag, under artikel 26, att säkra global nedrustning. FN-stadgans kärna, att se till hela mänsklighetens rättigheter, sätts ur spel om och om igen. Samtidigt är FN den enda globala arenan där nästan alla världens stater möts och för dialog och som har många olika verktyg i sin verktygslåda, inte bara militära. Vi måste utbilda och utkräva ansvar från beslutsfattare om FN:s grundläggande principer för fred och rättvisa och hela tiden lyfta de mänskliga rättigheterna som vi har skrivit under på. I det arbetet måste ett tydligt genusperspektiv alltid finnas med, inte minst i arbetet för nedrustning, fred och säkerhet.

Hur vi agerar nu får betydelse för framtiden

MÖJLIGHETERNA TILL ETT TRYGGT LIV FÖR MÄNNISKOR PÅ FLYKT HAR FÖRSVÅRATS GENOM STÄNGDA GRÄNSER, TAGGTRÅDSSTÄNGSEL, UNDANTAGSTILLSTÅND, OCH ALLT HÅRDARE LAGAR. SAMTIDIGT VÄXER RASISMEN BÅDE I OCH UTANFÖR DE POLITISKA RUMMEN.

TEXT CAJSA WALLIN

Sverige har under loppet av tio års tid gått från att ha haft EU:s mest generösa asylstiftning till att 2016 ligga på EU:s miniminivå. Vidare har EU ingått avtal med Turkiet om skärpt gränskontroll för att stoppa flyktingar innan de når Europas gräns. I utbyte får Turkiet tre miljarder euro.

Allt fler högerextrema och fascistiska partier in i det politiska rummet. Nationalismen växer i Europa. Sedan EU-valet 2014 finns 15 nationalistiska partier i EU-parlamentet. Dessa partier är mot invandring och de flesta är EU-kritiska, mot mångkultur och vill värna om kärnfamiljen och nationens upplevda traditioner. Här finns partier som Gyllene Gryning i Grekland och Jobbik i Ungern som använder nazistliknade uniformer och symboler, och som har en tydlig antisemitisk och rasistisk agenda.

Allt är en del av de konflikter som pågår på flera håll runt om i världen och som tvingar människor på flykt. Den militära insatsen i Afghanistan har inte lyckats skapa stabilitet och utveckling. Enligt Svenska Afghanistankommittén har EU, för varje euro som satsats på civil uppbyggnad, satsat fem euro på militära operationer. Sverige har även fortsatt exportera vapen till Saudiarabien. Förutom att Saudiarabien är en av världens hårdaste diktaturer, har organisationer som Amnesty International anklagat den saudileda koalitionen för att begå krigsbrott genom attacker mot civila mål i Jemen.

Hur Sverige och Europa agerar nu får betydelse för framtiden. Bara hittills i år har över 2500 människor drunknat i Medelhavet. Vi behöver syna den retorik som används där det heter att Sverige behöver ”andrum”, och flytta fokus till den verkliga krisen, en kris som måste leda till att rädda liv och lösa konflikter. Rätten till asyl kan inte förhandlas bort. —

VAD KAN DU GÖRA?

Ensam är inte stark och som enskild individ är det svårt att förändra världen. Men, det finns saker du kan göra både för andra människor och för att förändra politiken. Att vänta på beslut om asyl kan vara extremt påfrestande. Du kan hjälpa till genom att vara en kontakt åt en nyanländ person. Det enklaste tillvägagångssättet för att få kontakt är att ta reda på vilka volontärprojekt just din kommun arbetar med. Här kommer några fler exempel:

> VÅGA IFRÅGASÄTT OCH TÄNK KRITISKT!

Media och inte sällan politiker tenderar att framställa människors behov av skydd som ett problem för oss mottagarländer. Men för vem är det kris? För den som tvingas lämna allt och fly, eller för oss som lever i fred och stabilitet? Och är vi beredda att betala priset för våra stängda gränser?

Det är även viktigt att ifrågasätta bilden av krig. Samtidigt som kriget i Syrien innebär enormt lidande, finns det också kvinnliga fredsaktivister i landet som varje dag kämpar för eldupphör, tillgång till humanitär hjälp och lokala vapenvilor. Det arbetet osynliggörs vilket bidrar till att skapa en känsla av hopplöshet. Det är därför viktigt att diskutera vedertagna sanningar med andra.

> BLI KOMPIS!

Kompis Sverige är en kontaktskapande verksamhet som matchar nyanlända med etablerade svenskar. Läs mer på kompissverige.se. I din kommun kanske det även finns språkkaféer och andra mötesplatser.

> HÖJ DIN RÖST — SKRIV PÅ ETT UPPROP

Folkkampanjen för Asylrätt samlar en rad organisationer, däribland IKFF, som kräver en human flyktingpolitik. Skriv på uppropet på [kampanjsidan](#).

> DU STÅR UPP FÖR FREDEN!

Genom ditt medlemskap i IKFF står du upp för fred varje dag. IKFF arbetar för ett ökat fokus och mer resurser till arbetet med att förebygga krig och väpnade konflikter, orsaken till varför många tvingas fly. Värva en kompis eller ge en gåva så blir vi fler som kräver fred!

Säkerhet

— *den bortglömda kvinnofrågan*

I TIDER AV KRIG, OROLIGHETER OCH FLYKT MÖTER MÄNNISKOR OLIKA SÄKERHETSHOT BEROENDE PÅ VILKEN KÖNSIDENTITET DE HAR. EN AV DE MEST UTSATTA GRUPPERNA ÄR KVINNOR – MEN DET ÄR INGET SOM POLITIKEN BRYR SIG OM.

TEXT IDA ARNESON

En överblick över det senaste decenniets fredsavtal visar en statistik där det tydligt framgår att kvinnors säkerhet inte har prioriterats: mellan åren 2000-2015 innehöll endast 27 procent av fredsavtalen en referens till kvinnor. Kvinnors säkerhet tenderar helt enkelt att vara en icke-fråga som exkluderas från säkerhetspolitiska agendor, såväl på global som på lokal nivå. En förklaring till det är att det är män som beslutar om vilka säkerhetsåtgärder som ska antas, utifrån mäns erfarenheter.

– Kvinnor ses helt enkelt inte som legitima aktörer inom säkerhetspolitiken, säger **Madeleine Rees**, IKFF:s internationella generalsekreterare med lång erfarenhet av att jobba bland annat inom FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter med genus- och konfliktfrågor.

– I det här sammanhanget binds patriarkat och militarism samman, och kvinnors säkerhet passar inte in i det tankesättet, utan kvinnor ses bara som offer, säger hon.

I stort sett skriver inga kvinnor under fredsavtal idag och runt förhandlingsbor-

den sitter det nästan uteslutande män.

Samma sak är det inom politiken överlag. Runt 80 procent av alla parlamentsledamöter i världen är män och det är män som sitter på majoriteten av alla stats- och regeringschefsposter. Den naturliga följdfrågan blir: *Men var är kvinnorna?*

– Det finns idéer om att kvinnor inte tagit ledarpositioner och att kvinnor inte är inblandade i dessa processer. Men det är en myt, fortsätter Madeleine Rees.

BORTOM STATISTIKEN

Utänför den officiella statistiken finns en annan bild. De senaste åren har flera studier gjorts om kvinnors organisering i konfliktdrabbade länder. Under 2015 publicerade Kvinna till Kvinna tillsammans med organisationen Badael en rapport om kvinnors organisering i det krigsdrabbade Syrien. Den visar att kvinnliga fredsaktivister har arbetat för att bekämpa beväpning, upprustning och spridning av våld.

Under 2012 genomförde ActionAid, Institute of Development Studies och Womankind Worldwide en studie kring kvinnors roll i fredsprocesser i olika konflikt- och postkonfliktländer. Den visade att kvinnors organisering i allra högsta grad pågår under konflikter.

Ett mönster som kan utläsas från båda rapporterna är att kvinnors organisering äger rum på lokal nivå i civilsamhället. De kvinnliga fredsaktivisterna saknar dock

stöd från nationell och internationell politik. När processer går från att vara informella till att bli formella är det vanligt att endast statstjänstepersoner och överstatliga representanter bjuds in, vilka vanligtvis är män. Genom att exkludera civilsamhället från de politiska arenorna marginaliseras kvinnor.

– Politik handlar om att organisera sig lokalt, men detta har inte tagits på allvar. Det finns en idé om att politik ska vara ”uppifrån och ned”. Allt som sker under

FAKTA

THE WHITE HELMETS

White Helmets-volontärer arbetar ideellt för att rädda människor på alla sidor i konflikten i Syrien. De försöker också organisera sig för att få FN:s säkerhetsråd att fullfölja sitt förbud mot oljefatsbomber. Det fanns ett behov av att skapa volontärgrupper bestående endast av kvinnor, då befolkningen i vissa konservativa delar av Syrien motsatte sig att kvinnor och flickor räddades av manliga volontärer. I oktober förra året skapades därför två kvinnoseparatistiska volontärgrupper av 56 kvinnor i Aleppo och Idlib.

FOTO MAJED AL HAMWI

den internationella och statliga nivåns radarskärm anses då vara irrelevant. Men naturligtvis är det tvärtom, menar Madeleine Rees.

DEN SÄKERHETSPOLITISKA TANKEN

Vanessa Farr är genus- och konfliktrådgivare vid FN:s utvecklingsprogram (UNDP) med ett starkt engagemang för feminism och antimilitarism. Sedan flera år tillbaka har hon arbetat som konsult inom IKFF:s internationella projekt.

– Vi lever i en värld som är farlig för kvinnor och feministiska perspektiv blir alltid förbisedda. Det jag tror händer i flyktingsituationer och i säkerhetskriser är att kvinnors redan sårbara status plötsligt blir så fullständigt uppenbar för alla. Den blir så synlig, säger Vanessa Farr.

Vanessa menar att vi måste vända fokus till språket för att förstå varför kvinnors säkerhet är en fråga som ned- eller bortprioriteras.

– Det är en legitim feministisk utgångspunkt att vilja rikta specifik uppmärksamhet åt kvinnliga flyktingar. Vi borde verkligen säga ”Var är kvinnorna? Varför representeras inte kvinnors perspektiv?” Men vad jag sett är att så fort vi säger det blir debatten kidnappad - vi kan inte längre tala om kvinnor utan att tala om män, och vi kan inte tala om flickor utan att tala om pojkar. Det har döpts till en så kallad ”jämsällhetsdiskurs”. Men vad den egentligen gör är att den plattar till spelplanen på ett sätt där vi inte kan kräva feministiska tankar längre. Vi är fast i vårt egna språk, säger Vanessa Farr.

Hon menar att FN och dess medlemsstater tenderar att komma in i konflikter med bara ett perspektiv på hur genusarbete kan bedrivas. Vanessa Farr är kritisk till det här synsättet:

– Vi borde istället fråga flyktingar och människor i säkerhetskriser ”Vad vill du ha av oss? Hur kan vi vara i solidaritet med dig?” Om den politiska agendan blir för teknisk och byråkratisk blir den urvattnad.

Det dominerande sättet att se på säkerhet idag utgår ifrån ett så kallat nationellt perspektiv. Strategiska geopolitiska

intressen står i fokus, och militariserade lösningar på säkerhetspolitiska konflikter ses som det självklara. Inte sällan likställs säkerhetspolitik med försvarspolitik. Madeleine Rees menar därför att vi måste vara uppmärksamma på hur säkerhet och militarism definieras.

– Jag kommer hela tiden tillbaka till det som sades 1915 [när IKFF bildades, reds anm.] – militarism är ett sätt att tänka. Utifrån det perspektivet ses då säkerhet som närvaron av militarism. Ett sådant tankesätt handlar inte om människors riktiga säkerhet eller om våra fundamentala mänskliga rättigheter. De flesta människor i världen skulle inte döda varandra om det fanns ordentlig tillgång till utbildning, sjukvård, bostad, mat och sådana grundläggande saker. Kostnaderna för militarism skulle verkligen kunna realisera detta. Detta är en gammal kliché, men den är sann, säger Madeleine Rees.

Även Vanessa Farr återkopplar till tankarna som fanns 1915. Hon menar att kvinnorna under den tiden tittade på hur språket blev manipulerat.

– Dessa kvinnor hade ett väldigt inbjudande samtal. De bjöd in kvinnor från olika bakgrunder, från olika klasser och etniciteter i samtalet. De frågade sig, *vad är säkerhet och vad är militarism? Varför utsätts vi för krig?* Vi behöver ställa fler kritiska frågor till oss själva, exempelvis om vad solidaritet är. Vi i den feministiska rörelsen behöver gå igenom våra egna argument. Kvinnor och barn dör i Syrien och i flyktingläger. Vi kan inte skriva avancerade resolutioner och policies om det inte finns någon förändring på marken, säger Vanessa Farr.

TA TILBAKA DEBATTEN

Madeleine Rees pekar också på hur flyktingfrågan har kidnappats av extremhögern.

– Vi som tror på de mänskliga rättigheterna och folkrätten måste ta tillbaka ägandeskapet över debatten. Utifrån ett långsiktigt perspektiv kan många fördelar och besparingar göras om vi investerar i flyktingars utbildning och i deras möjligheter att delta i samhället. Vi

VANESSA FARR är konsult med expertis inom genus, fred och säkerhet. Hon var den första globala genus- och konfliktrådgivaren vid FN:s utvecklingsprogram (UNDP).

MADELEINE REES har varit IKFF:s internationella generalsekreterare sedan 2010. Hon är i grunden jurist och har bland annat arbetat med att ta brott mot de mänskliga rättigheterna till Europadomstolen, och varit genderexpert vid FN:s högkommission. Hon har även varit chef för FN:s kontor i Bosnien och Hercegovina.

måste ha en inkluderande migration, där flyktingarna själva får utforma sina återvändningsprogram. De vet vad de behöver och vi måste stötta dem. Våra perspektiv får inte underordnas extremhögerns, säger Madeleine Rees.

Både Madeleine Rees och Vanessa Farr riktar även fokus mot den svenska politiken. Madeleine menar att vi måste kräva att den svenska regeringen fortsätter att upprätthålla internationell rätt och dess feministiska utrikespolitik. Vanessa Farr menar också att vi måste uppmärksamma den svenska vapenproduktionen.

– Vi måste tydligt föra fram att vi inte vill att militarism och vapenproduktion ska bidra till våra skattepengar! Vi måste istället fundera på hur vi kan engagera oss med omtanke i samhället. Vi måste på allvar visa solidaritet, säger Vanessa Farr. —

Flykten från Centralamerika

I en ny rapport från UNHCR berättar kvinnor från El Salvador, Guatemala, Honduras och Mexiko om hur de till följd av en våldspräglad, patriarkal samhällsstruktur tvingas fly från sina hemländer.

TEXT REBECCA ÖHNFELDT

Av förklarliga skäl rapporteras det i princip dagligen om flyktingsituationen i Europa. Men hur ser det ut i övriga världen? Vilka berättelser hamnar i skymundan? Just nu pågår en akut situation i Centralamerika och Mexiko där tiotusentals kvinnor flyr, antingen ensamma eller tillsammans med sina barn. I oktober 2015 kom rapporten ”Women on the run” från FN:s flyktingorgan UNHCR. Kvinnorna som intervjuats kommer från El Salvador, Guatemala, Honduras och Mexiko.

El Salvador, Guatemala och Honduras kallas för Northern Triangle of Central America (NTCA) och klassas enligt rapporten som en av de farligaste regionerna i världen, mestadels till följd av det gängrelaterade våldet. De transnationella kriminella organisationerna styr på samtliga nivåer i samhället och driver genom sin verksamhet upp mordantalen och det våld som specifikt riktas mot kvinnor. Även transkvinnor och andra personer som upplevs utmana samhällets traditionella normer är mycket utsatta.

ENLIGT STATISTIKEN har antalet flyktingar från denna region till USA femfaldigats sedan 2008. Det är inte bara kvinnor som flyr, men kvinnor tillhör de mest utsatta och tvingas just för att de är kvinnor. Inte sällan stöter de på stora problem i USA då de hålls i förvar utan möjlighet till exempelvis tolk eller juridiska biträden. De flesta har flytt under fruktansvärda förhållanden. Berättelserna skildrar en flyktväg kantad av våldtäkter, misshandel, utpressning och ibland mord om inte smugglarna åttlyds.

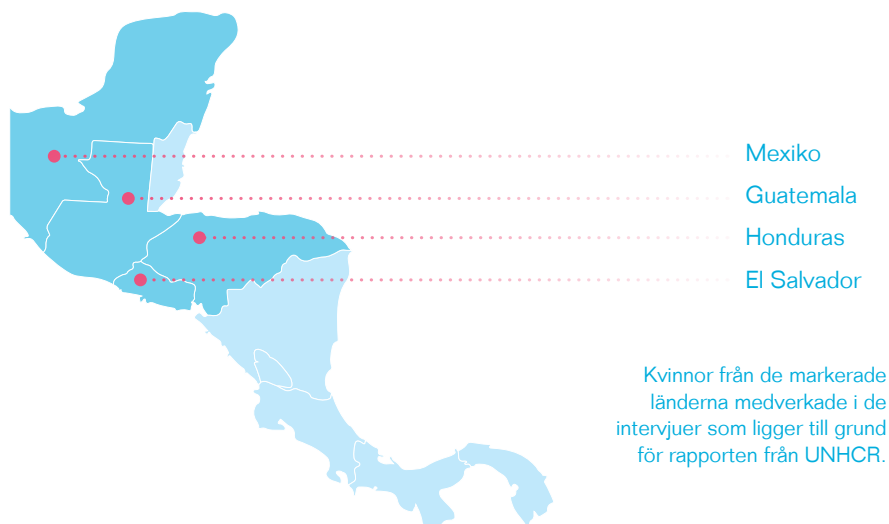
KVINNORNA VITTNAR om en ohållbar situation i sina hemländer samtidigt som myndigheterna inte gör någonting. En kvinna säger: ”De (myndigheterna) är på samma sida som gängmedlemmarna. De gör ingenting för att hjälpa de som behöver det.”

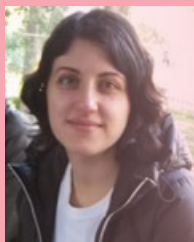
Många av de intervjuade kvinnorna har blivit våldtagna, misshandlade eller på andra sätt angripna av gängmedlemmar. Merparten av dem bor i områden som är helt kontrollerade av gäng. I vissa fall har de nära som har blivit mördade och får genom hot veta att de står näst på tur. I många fall får de betala gängen för att ens ha tillåtelse att röra sig fritt utomhus för att exempelvis ta sig till jobbet. Döda kroppar på gatan är en vanlig syn och i vissa fall kan kvinnorna inte lämna hemmet. Men det slutar inte där, många av dem får utså samma typ av hot och övergrepp av sina partners, som ofta är medlemmar i gängen eller förtrycker sina fruar och flickvänner enligt rådande patriarkala maktstrukturer.

Som en kvinna uttrycker det: ”Den enda anledningen till att jag var i fara är för att jag är kvinna. Männens anser att de har rätt till både psykisk och fysisk makt över dig.”

Flera av vittnesmålen handlar om att kvinnorna inte anses vara värda någonting. De får inte under några omständigheter sätta sig upp mot den rådande ordningen (läs mer om denna problematik i Inès Chadis artikel på sidan 18). Gemensamt för historierna är att de inte har möjlighet att gå till polisen då de inte ingriper i de områden där gängen styr. Det finns också en risk för att någon får reda på att de har gått till polisen och då blir kvinnans situation än mer hotad. I många fall sker dessutom övergreppen av just polisen.

LÄGET I REGIONEN är fortsatt akut och ser inte ut att avta. Besök sidan womenonthe.run för mer information om vilka åtgärder som föreslås och för att ta del av vittnesmålen. —

SADAF NASIRIPOUR

kommer från Uppsala och är 29 år gammal. Hon är statsvetare och har under tre månader jobbat med Läkare Utan Gränser i Grekland. Hon har jobbat på öarna Kos och Lesbos. På Lesbos jobbade hon bland annat i flyktlägret i Moria.

Europa Europa

Varje morgon den här vintern träffades vi samma tid vid bilarna som skulle ta oss från staden Mytilene till lägren. De arabisktalande hoppade av först, vid Kara Tepe, och vi andra åkte vidare till Moria. Åtta timmar med patienter och en liten skyndsam lunch. Frågor på frågor, oro på oro och väntan på väntan. Vänttrummet var oftast fullt så det tog lång tid innan någon fick komma in för att träffa en läkare. Sjuksköterskan försökte göra så mycket som möjligt i vänttrummet. På lugnare dagar brukade jag gå runt i lägret och svara på frågor, "Var finns det mat? Var finns det torra kläder? Var kan jag hämta tält?"

»En del berättade om att de sett lik längs med vägen, de som inte klarat kylan. «

Historierna var många och precis som väntat – sorgliga och onödiga. Onödiga för att vi inte behöver ha det så här, vi kan skapa lagliga vägar till Europa och välkomna fler. Familjer kan slippa splittras eller förlora medlemmar. En kvinna väntade på sin man, hon hade inte hört från honom på två veckor. Kanske hade han drunknat? En dag när en ny grupp kom till lägret, så var han där. Han hade lyckats ta sig fram. Just till det lägret där hon var. Helt otroligt. Men många fler öden slutade i splittring.

När vi jobbade natt åkte vi runt med vår mobila klinik, på larm eller för att möta båtar. Människorna i båtarna hade ofta suttit många timmar i samma position och fått skador. Många hade gått genom snö, sovit ute i kyla och fått köldskador. En del berättade om att de sett lik längs med vägen, de som inte klarat kylan.

I mars när min tid på Lesbos började gå mot sitt slut, kom avtalet mellan Turkiet och EU. Lägret blev ett "detention camp" – en stängd facilitet, ett fängelse i väntan på deportation. Organisationerna slängdes ut och många valde själva att lämna. Det blev svårt att motivera hjälparbetet. Läkare Utan Gränser var en av de organisationer som lämnade Moria. Ett svårt beslut att ta. Å ena sidan vill en inte bli en del av ett system som avvisar människor som söker skydd. Å andra sidan vill en vittna inifrån om vad som händer och stötta. I Moria finns andra medicinska organisationer kvar för att ge vård till människorna innanför stängslen.

Europas stängda gränser står kvar. Men människor fortsätter att komma och protesterna ökar. Människor vädjar om att få behandlas med värdighet men situationen består och förvärras. Gränsen till FYROM/Makedonien är ett exempel. Människor försöker ta sig igenom avspärningarna men möts av hårt motstånd, så hårt att de sedan behöver behandlas av medicinska organisationer på plats. Det Europa är rädd för sker redan, vi ökar våldet genom att stänga. Människor som flyr våld möts av våld istället för medmänsklighet och trygghet. Det är ett val vi gör. —

PÅ FLYKTT

Spelet in i Europa

UNGEFÄR HÄLFTEN AV ALLA SOM ÄR PÅ FLYKTT I VÄRLDEN ÄR KVINNOR OCH FLICKOR. SOM KVINNA PÅ FLYKTT ÄR DU EXTRA UTSATT. RISKEN ATT UTSÄTTAS FÖR ÖVERGREPP OCH TRAKASSERIER AV SMUGGLARE, GRÄNSVAKTER, POLISER OCH ANDRA FLYKTINGAR ÄR STOR. MÅNGA KVINNOR SOM FLYR ÄR DESSUTOM GRAVIDA OCH HAR ALLT ANSVAR FÖR BARNEN.

EUROPAS ASYLLAGAR SLÅR HÅRT MOT KVINNOR OCH BARN. ÖVERLEVER DU FLYKTEN?

TEXT KAROLINA JARSTRAND

REGLER:

Spelet går ut på att som kvinna fly till Sverige för att söka asyl. Genom att förflytta dig på spelplanen och undvika hinder på vägen, ska du på ett så säkert och snabbt sätt som möjligt ta dig in i Schengenområdet och sedan vidare till Sverige. I varje drag slår du med tärningen och flyttar din spelpjäs det antal steg den visar. Stöter du på ett hinder på vägen måste du stanna och följa instruktionerna, även om tärningen visar mer.

FÖRBEREDELSE:

Packa en liten väska med det nödvändigaste, har du tid så säg hejdå av dina nära och kära om de inte följer med. Sälj ditt hus, din bil eller andra ägodelar för att få ihop pengar till den långa resan. Har du tillgång till det, köp p-piller för att undvika graviditet om du blir våldtagen.

FAKTA

Det är inte ovanligt att flickor och kvinnor köper p-piller innan flykten på grund av övertygelsen om att de kommer bli våldtagna. Det finns vittnesuppgifter om hur gränsvakter tvingar till sig sex i utbyte att få passera, och att till och med personal från hjälporganisationer utnyttjar kvinnor i utbyte mot kläder och mat.

FÖRFLYTTNING TILL SJÖSS:

Båtlederna är utmärkta med blå linjer. För att förflytta dig över spelplanen med båt måste du betala en smugglare (se nästa sida). Eftersom det inte finns några lagliga vägar in i Europa för dig måste du ta dig över Medelhavet.

FAKTA

Att ta sig över Medelhavet är en av de farligaste vägarna in i Europa, men också nödvändig eftersom det finns så få lagliga vägar att ta sig in. Båtarna är ofta i dåligt skick och lastas för tungt, och tusentals flyktingar har drunknat i vad som börjat kallas för "Dödens hav".

FÖRFLYTTNING TILL LANDS:

Landsvägarna är utmärkta med mörkrosa linjer. Förmodligen kommer du att behöva gå långa sträckor till fots.

FÖRFLYTTNING MED FLYG:

Flyglederna är utmärkta med vita linjer. Vill du förflytta dig över spelplanen in i Schengenområdet med flyg behöver du ett visum och giltiga id-handlingar.

FAKTA

EU har en gemensam visumpolitik med visumtvång för över 100 länder. Personer från länder där det råder inbördeskrig eller politisk instabilitet nekas oftast visum, därför är det i princip omöjligt att flyga in i Schengen om du är på flykt.

SMUGGLARE

Smugglarsymbolerna är utplacerade på olika ställen på spelplanen. För att kunna förflytta dig kräver flera sträckor på spelplanen att du använder dig av smugglare eftersom du vistas illegalt i landet. Dessa sträckor är prickade. För att kunna använda dig av en smugglare måste du stå på samma ruta som en smugglarsymbol, betala smugglaren och vänta ett varv tills det är din tur att slå tärningen igen.

DU BLIR STOPPAD I EN GRÄNSKONTROLL

Flera länder i Europa har stängt sina gränser. På grund av detta har stora läger bildats. Där tvingas människor sova tätt ihop, ofta utomhus. Många kvinnor vågar inte duscha eller gå på toaletten på grund av att de måste göra det tillsammans med okända män.

DU FÖDER BARN ELLER FÅR MISSFALL

Många kvinnor tvingas föda under förfärliga förhållanden på sin flykt. På grund av stark stress och obefintlig vård är också missfall vanligt. Det är inte alltid de får tillgång till eftervård vilken kan leda till infektioner.

EU FATTAR NYA BESLUT

EU och beslutsfattare i de europeiska länderna fattar plötsliga och desperata beslut som omkullkastar mångas resa och gör att den planerade flyktvägen stängs och att flykten stannar av.

DU BLIR OFFER FÖR TRAFFICKING

På grund av extrem utsatthet och för att kunna betala smugglarna blir många flickor och kvinnor offer för trafficking eller prostitution under eller efter sin flykt.

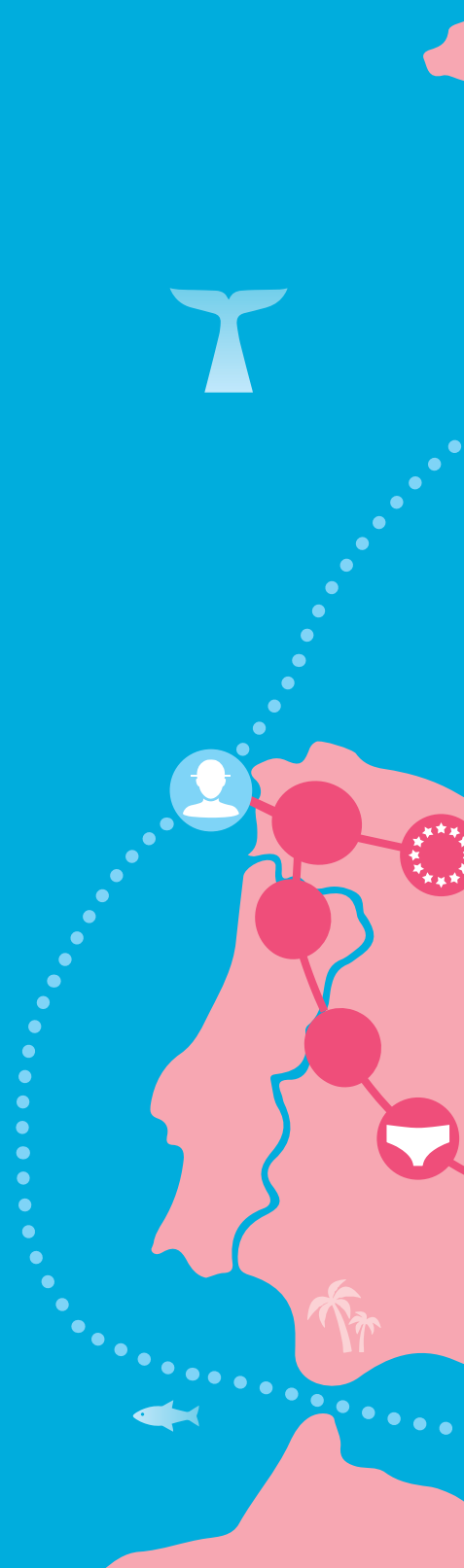
DU TVINGAS GIFTA DIG

Under krig och kriser ökar även tvångsäktenskap på grund av ekonomisk utsatthet och tron på att en flicka är tryggare som gift eftersom sexuella övergrepp är så vanligt. Enligt RFSU står till exempel var fjärde syrisk flicka på flykt brud i Libanon.

DU DRIVS TILL ÖVERLEVNADSSEX

Det är inte ovanligt att kvinnor och flickor tvingas betala med sex för att få mat, vatten eller husrum om de inte har pengar. Även sex mot att få passera en gräns eller få ett falskt pass är vanligt förekommande.

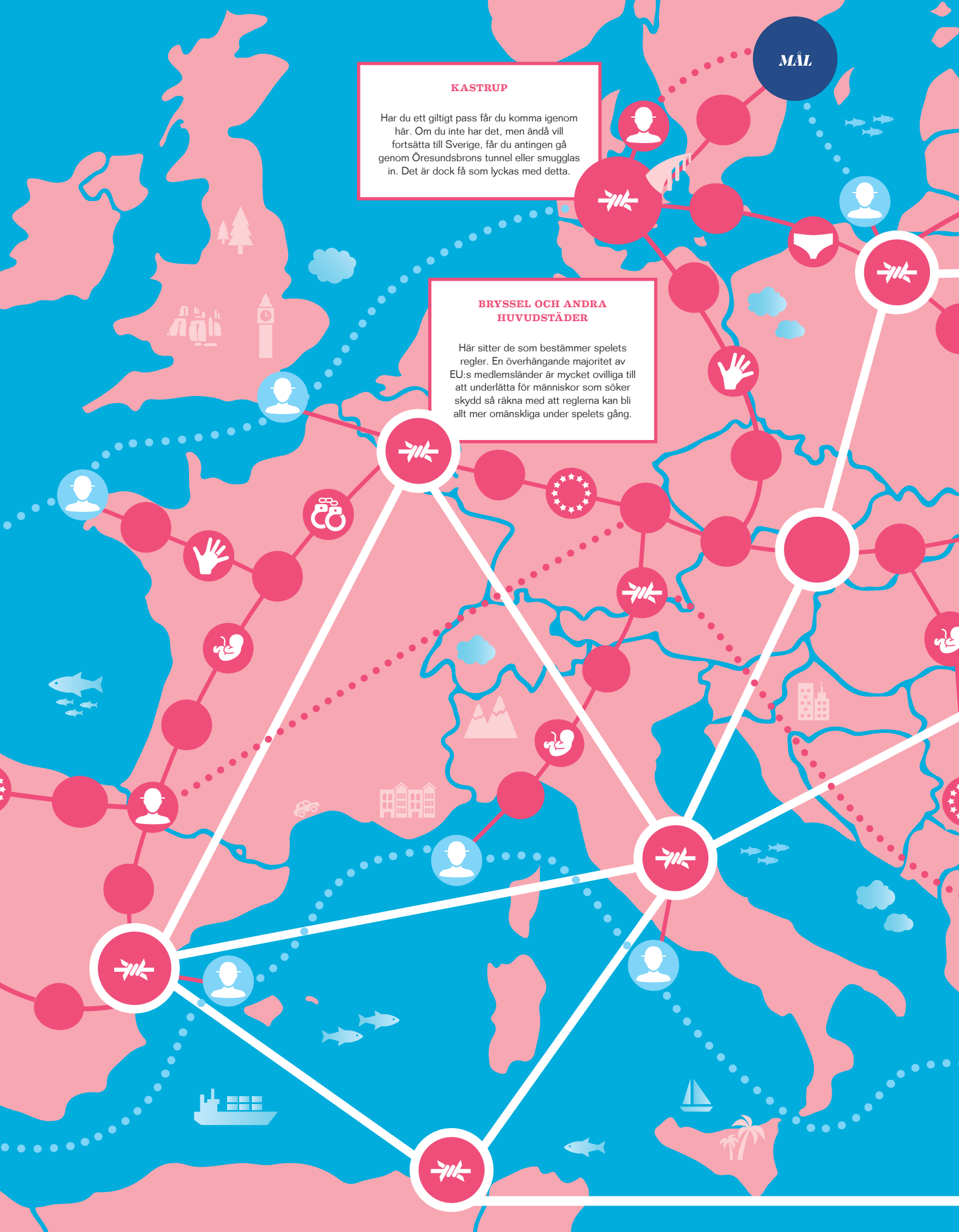
MÅL

KASTRUP

Har du ett giltigt pass får du komma igenom här. Om du inte har det, men ändå vill fortsätta till Sverige, får du antingen gå genom Öresundsbronns tunnel eller smugglas in. Det är dock få som lyckas med detta.

BRYSEL OCH ANDRA HUVUDSTÄDER

Här sitter de som bestämmer spelets regler. En överhängande majoritet av EU:s medlemsländer är mycket ovilliga till att underlätta för människor som söker skydd så räkna med att reglerna kan bli allt mer omänskliga under spelets gång.

BOKTIPSET

KRIGET HAR INGET KVINNLIGT ANSIKTE*Svetlana Aleksijevitj*

Boken bygger på djupintervjuer med kvinnor som befunnit sig mitt i krig men ändå i krigets skugga. Trots att boken handlar om främst sovjetiska kvinnors erfarenheter så går berättelserna att sättas in i ett mycket större perspektiv. Boken handlar om det som kvinnor har gemensamt under krigssituationer, och det är deras berättelser som får höras, den vanliga människans vardag, tankar och liv. Intervjuer med kvinnor bygger denna bok. Röster som fyller ett historiskt tomrum.

FN

STEG I RÄTT RIKTNING PÅ VÄGEN MOT ETT FÖRBUD MOT KÄRNVAPEN

Under maj månad hölls det möten vid FN i Genève om kärnvapennedrustning. Många regeringar och civilsamhällesorganisationer var på plats. IKFF kan efter mötet i Genève konstatera att alltfler stater vill inleda förhandlingar om ett internationellt förbudsavtal mot kärnvapen, oavsett om kärnvapenstaterna till en början är med eller inte. Sverige har ännu inte ställt sig bakom ett sådant avtal, men redan nästa år kan förhandlingar komma att inledas. Kärnvapen är det enda massförstörelsevapen som ännu inte har förbjudits.

SVENSK POLITIK

NY FEMINISTISK HANDLINGSPLAN BLIR VERKLIGHET

Den 11 maj kom Sveriges nya handlingsplan för genomförandet av FN:s agenda om kvinnor, fred och säkerhet. IKFF har som deltagare i UD:s referensgrupp bidragit till framtagandet av handlingsplanen. Handlingsplanen bestämmer hur departement och myndigheter ska arbeta för att stärka kvinnors deltagande i fredsarbete och öka kvinnors säkerhet. Några av de viktigaste punkterna i handlingsplanen är bland annat stöd till kvinnorättsaktivisters arbete, genusmedvetna konfliktanalyser, motverkande av illegal vapenspridning och ett större fokus på konfliktförebyggande arbete.

RIKSDAG OCH REGERING

VÄRDLANDSAVTALET MED NATO

Den 25 maj röstade riksdagen ja till värdlandsavtalet med Nato. Trots upprepade frågor från organisationer som IKFF rätade **Peter Hultqvist** inte ut de frågetecken som fanns kring avtalet. I stället har kritiken bemötts med avfärdanden från försvarsministerns sida. Det avtal som nu är beslutat är fortsatt otydligt vad gäller kärnvapen på svenskt territorium. Den rådande linjen är att kärnvapen inte ska tillåtas på svenskt mark, men detta rör sig om en politisk position. Frågan är vilka garantier vi har för att den politiska makten i framtiden inte kommer att anta en annan position som tillåter det?

I beredningen av värdlandsavtalet bjöds inte det civila samhället med experter inom fred, säkerhet och nedrustning in att delta. Sveriges relation till Nato har väckt debatt, och avtalet borde därför ha föranletts av breda konsultationer. Trots att avtalet röstades igenom kommer IKFF självklart fortsätta arbetet mot militarisering av Sverige och svensk politik.

◀ Peter Hultqvist. FOTO KRISTIAN POHL/REGERINGSKANSLIET

Kvinnor i Sverige på flykt från sina män

VARJE DAG FLYR KVINNOR FÖR SINA LIV I SVERIGE. INTE FÖR ATT DET FALLER BOMBER UTAN FÖR ATT DE ÄR LIVRÄDDA FÖR SINA MÄN ELLER POJKVÄNNER.

TEXT YASEMIN CELEBI

Tänk dig att du träffar en kille som får dig att bli alldeles pirrig. Du känner dig älskad och du älskar honom. Kärleken och livet är underbart. Föreställ dig att samma människa sedan sakta bryter ner dig och fryser ut dig från din omgivning. Han får dig att tro att du inte är värd något. Du blir beroende av honom och anpassar dig.

Varningstecknen för ett destruktivt förhållande kan vara flera. De kan komma sakta smygandes och förvärras med åren. Så här beskriver en utsatt kvinna sin vardag:

”En natt vaknade jag av att han satt där... satt där på mig, frusta och stöna. Jag var yrvaken och förstod först inte vad som hände. Det tog några sekunder innan jag verkligen förstod vad han gjorde, han våldtog mig! Fastän jag sa nej fortsatte han tills han var tillfredsställd. Natt efter natt vaknade jag av honom på mig. Gång efter gång. Det tog aldrig slut. Varför jag aldrig anmälde honom, vem skulle tro mig? Vi var ju ett par.”

Blogginlägget på annikawiden.blogspot.se från skribenten Pia beskriver hur det är att ha levt med en man som har trakasserat henne både psykiskt och fysiskt. Det kan tyckas konstigt att en kvinna stannar kvar i en sådan relation, men det är tyvärr vanligt.

Zozan Inci, ordförande för Roks säger att det handlar om patriarkala strukturer, inte om psykisk sjukdom. Hon berättar hur Roks tar emot kvinnorna som flyr från sina män.

– Våra kvinnojourer finns till för att vara ett stöd åt kvinnan, en länk i kontakten mellan socialen och henne. Hon får hjälp

med det praktiska, till exempel handla, bygga sociala kontakter och ordna vardagen för barnen.

Enligt Brå:s (Brottsförebyggande rådet) senaste rapport från 2014 om brott i nära relationer uppgår 6,8 procent av befolkningen att de utsattes för brott i en nära relation under 2012.

År 2013 gjordes 27 056 anmälningar av misshandel mot kvinnor över 18 år. I tre av fyra fall var den misstänkte gärningsmannen bekant med kvinnan.

Enligt Brå är drygt 85 procent av de som misstänks för misshandel mot kvinnor män. Brå har i tidigare studier uppskattat att endast vart femte fall anmäls till polisen. Det är med andra ord fler som borde fly och bli fria. Som Pia från blogginlägget, idag jobbar hon som lärare och skriver avslutningsvis: ”Jag har levt utan honom i 10 år. Jag är en överlevare och jag överlever än.”

För Zozan Inci fortsätter utmaningarna med att kunna ta emot kvinnorna.

– Vårt största hinder i arbetet är de finansiella problemen. Det är svårt att få bidrag till jourerna, eftersom det inte finns personal med rätt kompetens för att fylla i en ansökan. Fastän pengarna är våra så måste vi kämpa för att få dem, säger hon.

FAKTA

DET HÄR ÄR ROKS

Roks (Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige) är en riksorganisation med 120 medlemsjourer som ger stöd och skydd åt kvinnor, tjejer och barn som utsatts för mäns våld.

KVINNOFRIDLINJEN är en nationell stödtelefon för dig som utsatts för hot och våld. De har öppet dygnet runt. Det är gratis att ringa och samtalet syns inte på telefonräkningen.

☎ 020-50 50 50

HALLÅ DÅR...

Terese Cristiansson,
utrikeskorrespondent med stort fokus på kvinnors roll i krig.

I din roll som krigskorrespondent, vad är dina största och viktigaste intryck när det gäller kvinnor som flyr?

– Barnen. De har ansvar för att barnen klarar flykten och är ofta oerhört stressade över det.

Är det något som vi som läsare inte får se eller ta del av i rapporteringen som du tycker borde lyftas fram ytterligare?

– Hur kvinnor är en del av krig, såväl som offer, gärningsmän och inte minst som vapen i kriget.

Minns du någon särskild händelse som påverkat dig och din förståelse för kvinnor på flykt speciellt mycket?

– Efter 10 år i krigszoner är det så många. Men kanske den irakiska kvinnan Soheila som var internflykting och skulle sälja sin dotter Zarah för att kunna ge de andra barnen mat. Den värsta konsekvensen av krig och flykt. Det går inte en dag utan att jag tänker på dem.

Hur vill du upprätthålla ett intresse för de här frågorna i media?

– Som alltid, genom att prata med människorna. Ge deras historier liv och närvaro. Som journalist vill jag alltid stanna kvar längre, kontrollera historierna ännu mer och försöka sätta berättelserna i det stora sammanhanget som måste lösas för att fred ska bli möjligt, det vill säga regimernas inblandning och ansvar.

Klimatmigranter utan skydd

Torka. Översvämningar. Stigande havsnivåer. I takt med att jordens klimat blir varmare tvingas miljontals människor lämna sina hem. Men trots årtal av diskussioner på internationell nivå står många av dem fortfarande utan skydd.

TEXT ÅSA MALMBERG

Under den senaste tiden har debatten om flyktingar och migration vuxit sig större än vad någon hade kunnat förutse. Men medan diskussionen om människor som flyr från krig och konflikter har tillägnats en oräknelig mängd trycksvärta, Twitter-tecken och inlägg i kommentarsfält, har en fråga hamnat lite i skymundan. Vad händer med dem som flyr från den globala uppvärmningens härjningar?

Elin Jakobsson är doktorand i internationella relationer vid Stockholms universitet och forskar om klimatrelaterad migration och policyfrågor.

– Det vi ser är att människor i de fattigaste länderna drabbas hårdast av klimatförändringarna, och det är också de som har svårast att fly, säger hon.

KVINNORNA DRABBAS

Det är svårt att uppskatta hur många klimatmigranter det finns i världen idag. Enligt Elin Jakobsson finns det heller inga tillförlitliga siffror på hur stor andel av världens klimatmigranter som är kvinnor. Olika siffror cirkulerar i media, men det forskas idag väldigt lite på just det området.

Det som forskningen däremot visar

– och som tunga internationella organisationer som FN och Oxfam är överens om – är att kvinnor är särskilt utsatta för klimatförändringarnas effekter.

Kvinnor utgör den största andelen av världens fattiga, och utsätts också för en rad andra former av diskriminering som gör dem särskilt sårbara när klimatet förstör skördar och gör vissa områden allt mer svårbeboeliga. Många kvinnor har helt enkelt inte resurser att flytta, vilket ökar deras sårbarhet.

»Gränsen mellan att flytta frivilligt och att fly för sitt liv blir svår att dra.«

För de kvinnor som faktiskt lyckas migrera är framtidsutsikterna inte nödvändigtvis ljusare. De möts av samma utmaningar som andra kvinnor på flykt: ökad risk för att utsättas för sexuella trakasserier, hamna i trafficking och få komplikationer i samband med graviditet och förlossning.

JURIDISKA LUCKOR KVARSTÅR

Trots att diskussionen har förts under lång tid, råder det fortfarande brist på tydliga definitioner av vem som egentligen är klimatmigrant och inte. Det gör att många människor som tvingas lämna sina hem istället kliver in i ett juridiskt tomrum.

Att den globala uppvärmningen framför allt orsakar gradvisa förändringar gör det också svårt att avgöra om, och i så fall när, det är just klimatet som tvingar någon att flytta. Havsnivån stiger gradvis. En torka smyger sig på. Gränsen mellan att flytta frivilligt och att fly för sitt liv blir svår att dra.

Samtidigt har begreppet "klimatflykting" ingen juridisk tyngd eftersom personer som migrerar på grund av klimatförändringar och naturkatastrofer inte faller in under FN:s flyktingkonvention.

Men vilket skydd finns då för dessa människor?

– Det korta svaret är att det inte finns något särskilt internationellt skydd för klimatmigranter idag, säger Elin Jakobsson. Hon poängterar att det finns vissa internationella överenskommelser, till exempel FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, som med lite god vilja skulle kunna

tillämpas på klimatmigranterns situation, men att det är ett område som fortfarande främst är föremål för akademisk diskussion, snarare än något som faktiskt omsätts i praktiken.

– När det gäller klimatmigranterns rättigheter så är det väldigt mycket snack och lite verkstad.

FLERA LÖSNINGAR KRÄVS

När den globala uppvärmningen fångade världens uppmärksamhet under mitten av 00-talet talades det mycket om att FN:s flyktingkonvention borde göras om så att den skulle inkludera så kallade klimatflyktingar. Idag har den diskussionen lagts på is.

– Det har inte funnits någon politisk vilja att utveckla en internationell överenskommelse, och den viljan har på sistone bara minskat, säger Elin Jakobsson.

Idag vet vi också mer om hur klimatmigrationen faktiskt ser ut, och att det är en komplex fråga som kräver mer än en enda lösning. Enligt International

Organization for Migration, IOM, flyttar en stor andel av världens klimatmigranter inom sina egna länder, vilket innebär att en möjlighet att få flyktingstatus i andra länder inte nödvändigtvis skulle vara den mest hjälpsamma lösningen.

Elin Jakobsson tror istället att vi bör hålla ögonen på de initiativ som just nu tas till att föra en dialog mellan stater och organisationer, där syftet inte är att utveckla bindande internationella avtal utan att utbyta erfarenheter och råd.

– I sådana sammanhang brukar stater vara mer villiga att engagera sig, och förhoppningsvis kan vi kanske snart se regionala överenskommelser som ett resultat av dessa diskussioner, säger hon.

GRUNDORSAKERNA LYFTS FRAM

En annan fråga som har fått allt större plats i debatten är hur man kan undvika att människor påverkas så mycket av klimatförändringarna att de måste fly.

Den tyska forskaren Angela Oels är en av dem som har poängterat att vi inte får

börja se klimatförändringar som något oundvikligt, och därmed glömma bort staters politiska ansvar.

– Det som är mest problematiskt med diskursen om klimatmigration är att den antyder att klimatmigration är oundviklig. Faktum är att det inte är sant, säger hon i en intervju publicerad av Lunds universitet, där hon under det senaste året varit gästforskare.

– Statligt ingripande spelar stor roll. Om en regering kan göra något för att förhindra att människor tvingas fly så gör det så klart stor skillnad.

Elin Jakobsson vid Stockholms universitet håller med och menar att man måste komma ihåg att arbeta med flera saker samtidigt.

– Vi måste hitta lösningar för de människor som är drabbade här och nu, och samtidigt arbeta fram långsiktiga lösningar till grundorsakerna. —

En flicka går runt i ett översvämningsdrabbat område i Haiti, ett av de länder som redan drabbats hårt av klimatförändringarna.

FOTO UN PHOTO/LOGAN ABASSI

FAKTA

DÄRFÖR DRABBAS KVINNOR SÄRSKILT HÅRT AV KLIMATFÖRÄNDRINGAR OCH NATURKATASTROFER:

- > Kvinnor utgör ca 70 procent av dem som lever under fattigdomsgränsen.
- > I många länder är en stor andel kvinnor jordbrukare med begränsad möjlighet till andra inkomstkällor.
- > Kvinnor har ofta ansvar för att ta hand om barn och äldre familjemedlemmar, vilket gör dem mindre rörliga.
- > Det är vanligt med diskriminerande strukturer som begränsar kvinnors rätt till markägande och beslutsfattande (något du kan läsa mer om på sidan 18-19).
- > Kvinnor har ofta begränsad tillgång till information och utbildning som kan vara nödvändig för att överleva en katastrof. Ett exempel är att simkunskapen ofta är mycket lägre bland kvinnor och flickor än bland män och pojkar.

KÄLLA: FN, OXFAM

Mordet på Berta Cáceres

I MARS MÖRDADES DEN
CENTRALAMERIKANSKA
MÄNNISKORÄTTSFÖRSVARAREN
BERTA CÁCERES. HON ÄR BARA EN I
RADEN AV DE KVINNOR SOM BRAGTS
OM LIVET EFTER ATT HA KRÄVT SINA OCH
ANDRAS RÄTTIGHETER. DEN TIDIGARE
FREDSOBSERVATÖREN INÉS CHADI
BELYSER EN AKUT SITUATION.

TEXT INÉS CHADI

Den 2 mars 2016 mördades miljöaktivisten och urfolksledaren **Berta Cáceres** i sitt hem i byn La Esperanza i Honduras. En tragisk nyhet som väckte uppmärksamhet internationellt. Det rör sig dessvärre inte om en engångsforeteelse utan är snarare vardag för alla de land- och miljöförsvare i Sydamerika som dagligen kämpar mot ett system där de inte är önskade. Ett system där kampen för fundamentala rättigheter kan kosta en livet och innebär en tillvaro fylld av ett överhängande hot. Att vara kvinna gör det än mer farligt eftersom det innebär en större risk att utsättas för genusbaserat våld.

Berta Cáceres var en av grundarna till urfolksorganisationen Cophin och hade den senaste tiden lett en kampanj mot vattenkraftsbygget Agua Zarca vid Guacarque-floden i Rio Blanco, hem åt lenca-folket. Trots ständiga hot kämpande hon i mer än 20 år ihärdigt för sin och lenca-folkets rätt till sin egen mark. För tre år sedan lyckades hon pausa projektet då Världsbanken och det kinesiska byggföretaget Sinohydro, som båda investerat i Agua Zarca, drog sig ur efter protester från lokalbefolkningen. Dock upptogs bygget kort därefter av det honduranska företaget Desa med hjälp av utländskt kapital, och kampen återupptogs. Förra året vann Berta Cáceres Goldmans miljöpris för sitt arbete och engagemang, men detta erkännande hindrade inte förövarna som såg hennes kamp som ett problem. I dagsläget (maj 2016) är fem personer arresterade för mordet, varav två har direkta kopplingar till Desa.

Men mordet på Cáceres är inte ett undantagsfall. Enligt en rapport från människorättsorganisationen IM-Defensoras dubblades antalet rapporterade

attacker mot kvinnliga människorättsförsvarare i Centralamerika mellan åren 2012 och 2014. Den mest utsatta gruppen bland dessa är land- och miljöförsvare. **Enrique Eguren**, expert inom skydd för människorättsförsvarare på organisationen Protection International, menar dock att de som mördade Cáceres inte nödvändigtvis gjorde det enbart för att hon var miljöaktivist. Hon mördades för att hon var kvinna och urfolksledare, något som utmanar de traditionella rollerna i den rådande patriarkala maktbalansen i Honduras.

– Hur ser gärningsmännen på en person som Berta Cáceres? De ser henne som en okunnig kvinna och bonde tillhörande ett urfolk som har mage att ställa sig i vägen för samhällsutvecklingen och deras intressen. Helt enkelt en underkastad person som vågar stå emot en elit som alltid har styrt. Hon anses skapa problem genom att lägga näsan i blöt och lättast är då att eliminera problemet, med andra ord att eliminera henne, säger Enrique Eguren.

FAKTA

Under 2014 mördades 116 miljöaktivister i sin kamp mot stora naturresursprojekt. Av offren tillhör hela 40 procent ursprungsbefolkning. Mord representerar den mest extrema formen av förtryck gentemot land- och miljöförsvare, men även våldtäkt, fysiska attacker, hot, kriminalisering och stigmatisering av dessa personer är en del av deras vardag.

KÄLLA: GLOBAL WITNESS

Nyheten om mordet på Cáceres fick stor spridning. Politiker fördömde mordet och bland annat EU uttalade sig om nödvändigheten av en "transparent och effektiv utredning" för att ställa de skyldiga inför rätta. Som följd av händelsen lät också FMO (Holländska Utvecklingsbanken) frysa alla sina aktiviteter i Honduras. På bilden ses Cáceres samla lokalbefolkningen för att de ska kunna göra sina röster hörda. FOTO GOLDMAN ENVIRONMENTAL PRIZE

DET STRUKTURELLA VÅLDET

Likt många andra kvinnor som höjer sin röst ansågs Berta Cáceres som ett hot mot rådande kulturella, religiösa och sociala normer genom vilka kvinnan förväntas vara passiv. Att hon dessutom tillhörde en etnisk minoritet gjorde hennes röst ännu mer provocerande.

Det här strukturella våldet synliggörs idag tydligt i och med det ökade antalet landkonflikter. Konflikterna blossar upp i samband med stora naturresursprojekt så som byggandet av vattenkraftverk, gruvdrift och de stora monokulturerna inom jordbruket, det vill säga där bara en gröda odlas över stora arealer. Det här problemet är extra stort i Latinamerika till följd av att det som kallas ”extractivism” ökat explosionsartat det senaste decenniet. Termen syftar till den intensifierade och ofta ohållbara utvinningen av världsmarknadens mest eftertraktade råvaror och har ökat bland annat till följd av att många interna beväpnade konflikter avslutats och därmed underlättat för aktörer som vill utvinna naturresurser. Här hamnar lokalbefolkningen i underläge mot korrupta stater och stora utländska investeringar. Många på landsbygden anser sig därmed uppleva en ny våg av kolonialism där de, utan ersättning eller korrekt behandling, ser sin mark och sina tillgångar återigen bli tagna från dem.

– De grupper som redan innan är mest utsatta brukar vara de som drabbas hårdast av sådana här projekt. Det kan till exempel handla om människor som inte har officiell äganderätt till marken där de bor och arbetar och plötsligt måste flytta. De blir då utan ersättning och förlorar både boende och försörjning, säger **Malena Wählin**, expert inom markrättigheter på Swedwatch.

Den här typen av exploatering drabbar särskilt kvinnor då bara en bråkdel av alla kvinnor äger den mark de brukar och bor på. Detta medför att kvinnor blir statistiskt osynliggjorda, eftersom de inte är registrerade i några ägarregister, även när det gäller kampen att försvara sin mark.

Landkonflikter handlar dock inte bara om äganderätt, utan även om kultur

och arv. I många kulturer på landsbygden i Latinamerika anses kvinnan vara beskyddaren av fröna som odlas. Enligt samma tradition är det även hon som har kunskapen om läkande örter och växter. Kvinnans koppling till mark och odlade är på så sätt en annan än den rent produktiva och hennes roll är därför också väldigt betydelsefull inom det samhälle hon verkar. Denna centrala roll förloras då hon till följd av markförlust tvingas flytta till en stad där det enda arbete hon erbjuds är traditionella kvinnoyrken som exempelvis städerska eller kokerska. Hennes tidigare värdefulla immateriella kunskap behövs inte i det moderna storstadslivet och hon blir enbart sedd på som en okunnig, lågutbildad kvinna.

ATT INTE LÅTA DET SKE IGEN

Den internationella uppmärksamhet som Cáceres fall fick var naturligtvis mycket viktig för arbetet med att förhindra att liknande fall upprepas. Informations-spridning är fundamentalt i skyddet av människorättsförvarare, då många av brotten sker i isolerade regioner och bland redan mycket utsatta grupper. Frågan är hur vi kan se till att den uppmärksamhet som mordet på Cáceres fick sker i samband med andra liknande händelser?

Enrique Eguren menar att en grundsten är nätverket som de hotade personerna eller organisationen har. Ju större nätverk desto större skydd.

– Detta nätverk underlättar spridningen av information till rätt personer som kan få till stånd en allmän opinion som kan användas för att politiskt eller ekonomiskt pressa de förtryckande aktörerna, säger han.

Viktigt är också att kvinnorna tar del av dessa nätverk. Kvinnans röst, berättelse och perspektiv måste få sin plats i ett system dominerat av patriarkala strukturer. Förhoppningsvis är Bertas Cáceres historia och kamp en påminnelse om varför arbetet aldrig kan eller får upphöra. —

VEM BÄR ANSVARET?

Land- och miljöförsvarena verkar i en komplex kontext. Vem bär egentligen ansvaret när attackerna mot dem försvinner i ett kaos av aktörer och straffrihet?

– Staten försöker positionera sig som de som formellt värnar om de mänskliga rättigheterna. Men många gånger är det är staten själv som medverkar i förtrycket mot dessa människorättsförvarare, säger **Enrique Eguren** från Protection International.

Det är också staten som godkänner de olika tillstånden till företagen inför naturresursprojekt som exempelvis gruvdrift eller dammbyggen.

– Det är därför svårt att få en tydlig ansvarsbild då det finns ett samarbete mellan staten och företagen, fortsätter Enrique Eguren.

Malena Wählin på Swedwatch menar också att de utländska företagen och investerarna måste ta sitt ansvar.

– Även om staten har det yttersta ansvaret att skydda de här människorna kan man som företag eller investerare inte förhålla sig passivt om man känner till att kränkningar sker. I områden där statens skydd brister behöver man som företag eller investerare göra mer för att försäkra sig om att man inte bidrar till kränkningar. Det handlar exempelvis om att veta vem man samarbetar med på plats, inte minst när de gäller den säkerhetspersonal som anlitas för att skydda projektet, säger hon.

När det gäller brott mot människorättsförvarare finns det generellt sett lite officiell information om vilka som står bakom dessa, trots att kopplingen kan anses vara tydlig, som i exempelvis Berta Cáceres fall. Enligt organisationen Global Witness har dock flera mord på miljöaktivister relaterats direkt till paramilitära grupper, privata säkerhetsvakter, polis och militär. Men straffriheten i många av de länder där denna typ av brott sker är ofta hög, något som också försvårar ansvarstagandet och möjligheten till att skydda utsatta personer. När det gäller brott mot kvinnor är straffriheten dessutom än mer utbredd. —

DR Kongo

I KAMP OM DE DEMOKRATISKA SPELREGLERNA

Det är valår i Demokratiska republiken Kongo. Det finns dock risk för att valurnorna ersätts med stridigheter. President Joseph Kabila visar inga tecken på att vilja lämna sin post – trots att han är konstitutionellt tvingad.

TEXT ANNIKA SKOGAR

Den koloniala skapelsen DR Kongo, också känt som Kongo-Kinshasa, är till ytan Afrikas största land. Efter självständigheten 1960 styrdes landet i 30 år av diktatorn **Mobutu Sese Seko** och landet föll praktiskt taget sönder av vanskötsel. Det var först 2006, efter många år av blodigt inbördeskrig, som det första fria valet på över 40 år kunde hållas och en ny konstitution trädde i kraft. President blev **Joseph Kabila** som redan då suttit på posten i fem år. Idag, 15 år och ytterligare ett val senare, är han fortfarande landets president.

– Vem han är och vad han egentligen vill är det många som har frågat sig under lång tid, säger **Maria Eriksson Baaz**, docent vid Nordiska Afrikainstitutet.

Joseph Kabila tog makten efter att hans far, tillika landets president Laurent Kabila, mördats 2001.

– I början uppfattades Joseph Kabila som väldigt obekvämt och nästan lite rädd. Han såg verkligen ut att lida när han skulle tala inför folk. Många har ju också räknat med att han skulle släppa makten nu när han rent konstitutionellt måste göra det, men nu verkar det ju inte så, säger Maria Eriksson Baaz.

Enligt DR Kongos konstitution får en

president sitta max två mandatperioder. Det här är också anledningen till att Kabila inte har rätt att återigen ställa upp till omval. Men presidenten och hans anhängare har nu försökt ändra i konstitutionen för att göra detta möjligt. På samma sätt ändrade de i konstitutionen inför valet 2011 då de tog bort kravet om att en president måste vinna ett val med minst 50 procent av rösterna för att kunna bli vald.

Tove Ivergård, internationell handläggare på IKFF Sverige, jobbar tätt tillsammans med kvinnorrättsaktivister i DR Kongo. Tillsammans med sina kollegor ser hon att det är viktigt att landet genomgår ett demokratiskt val utan att det blir ändringar i konstitutionen.

»Presidenten och hans anhängare har nu försökt ändra i konstitutionen«

– Hand i hand med maktmissbruk finns även ett minskat utrymme för det civila samhället att komma till tals. Ett uteblivet val hjälper ingen, framför allt inte de människor som arbetar för att öka kvinnors deltagande och påverkan i landets beslutsfattande processer, säger hon.

Inför årets val har det även funnits förslag på att ändra i vallagen och fastslå att en folkräkning måste genomföras innan val kan hållas, något som skulle innebära att valet fördröjs i många år. Förslaget skapade en politisk kris i början av 2015 och våldsamma protester bröt ut i huvudstaden Kinshasa. Själva omröstningen om förslaget bojkottades även av oppositionen i parlamentet.

– Kabilas vilja att sitta kvar vid makten kan handla om en rädsla för vad som

skulle hända om han lämnar sin post. Dels vad som ska hända med hans stora ekonomiska tillgångar, och dels om de krigsbrott som han har gjort sig skyldig till och riskerar att ställas inför rätta för, säger Maria Eriksson Baaz.

Förslaget om att ändra i vallagen har för närvarande dragits tillbaka – men att valet skulle hållas i november, som tidigare annonserats, ses inte av någon som sannolikt.

– Nej, jag känner folk som jobbar i valkommissionen och de säger att det är helt omöjligt. Det är ett hästjobb att styra upp ett val i ett så oerhört stort land som DR Kongo, säger Maria Eriksson Baaz.

Än så länge har valkommissionen inte fått mandat att sätta igång processen och från vissa håll riktas kritik mot att de står Kabila alltför nära. Men faktum är också att det saknas pengar för att genomföra årets val. Mycket pengar. DR Kongo står inför en budgetkris och riskerar att drabbas av hyperinflation. I maj presenterade landets premiärminister **Augustin Matata Ponyo** en reviderad budget där alla departement och offentliga inrättningar måste minska sina kostnader med 30 procent.

– Om det ska bli ett bra val krävs enorma ekonomiska resurser. Men samtidigt skulle också enorma summor behöva läggas på andra saker i landet, säger Maria Eriksson Baaz.

Det internationella samfundet står därmed inför en rad övervägningar. Å ena sidan finns en stark vilja att valet faktiskt ska genomföras. USA:s utrikesminister **John Kerry** sa exempelvis vid ett besök i DR Kongo i april i år att landet ställer sig bakom alla krafter som ser till att valen hålls i enlighet med den kongolesiska författningen. Å andra sidan finns också

en ovilja att bidra med enorma summor till ett val som egentligen inte garanterar något.

Författningsdomstolen har slagit fast att presidenten kan sitta kvar på sin post fram till att nästa val hålls. Det betyder att Kabila kan bli kvar i många år till – något som riskerar att leda till våldsamma protester.

– Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att många utomstående ofta förutspår utbrett våld i samband med andra liknande händelser, som inför valen 2011. Men det hände inte. Samtidigt som det finns ett utbrett motstånd mot Kabila, verkar det finnas en distansering från politiken. Stora delar av befolkningen har inte alls samma förhoppningar på att det här valet ska leda till någon förändring, säger Maria Eriksson Baaz.

På samma sätt har Tove Ivergård kunnat märka en stor besvikelse på det internationella samfundet bland kvinnorrättsaktivister i DR Kongo.

– Det är viktigt att komma ihåg att allting hänger ihop. Multinationella företag exploaterar stora delar av DR Kongo ofta på bekostnad av befolkningens säkerhet och mänskliga rättigheter. Att vinsten från landets dyrbara naturresurser hamnar i korrupta politikere och företags händer istället för att bidra till utvecklingen i landet skapar frustration och ilska bland många. Jag har hört många som tappat hoppet om att få hjälp utifrån då det är så många externa aktörer som tjänar på att landet ständigt är i limbo mellan fred och konflikt. Det är hög tid att det tas ett samlat grepp för att arbeta konfliktförebyggande, säger hon. —

President Kabila måste enligt konstitutionen avgå från sin post vid nästa val som varit planerat till november 2016. Ingenting tyder dock på att varken Kabila kommer vilja avgå eller att valet kommer bli av i år. Här är han med sin fru Marie Olive Lembe di Sita. FOTO OGIS

MÄNNEN OCH MAKTEN

En president som inte vill släppa makten är inget unikt för DR Kongo. I flera länder i regionen har det under det senaste året ändrats i författningarna till sittande presidenters fördel.

Flera länder i västra Centralafrika rör sig just nu i en negativ politisk riktning för den på många sätt redan sköra demokratin. Presidenterna i både Rwanda, Republiken Kongo (Kongo Brazzaville) och Burundi har under det senaste året förlängt sin tid vid makten med en tredje mandatperiod. Det här har resulterat i ökade spänningar i regionen, något som i värsta fall kan utvecklas till att hela regionen dras in i våldsamer.

REPUBLIKEN KONGO. I Republiken Kongo har president **Denis Sassou-Nguesso** styrts landet i sammanlagt 30 år. Enligt konstitutionen skulle han dock vara tvungen att lämna sin post vid valet i mars 2016.

Då Sassou-Nguesso har starka finansiella intressen i att behålla makten presenterade han ett antal författningsändringar då valet närmade sig. De innebar bland annat att det varken skulle finnas någon gräns för antalet omval eller någon övre åldersgräns för presidenten.

Förslagen ledde till stora protester. När Sassou-Nguesso under 2015 annonserade att det skulle hållas en folkomröstning om den nya konstitutionen samlades uppskattningsvis 300 000 personer i Brazzaville för att visa sitt missnöje. Men trots protesterna röstades den nya författningen igenom.

Presidentvalet flyttades sedan fram från juli till mars 2016 med hänvisning till en "ny dynamik i landet" och Sassou-Nguesso segrade med 60 procent av rösterna. Enligt utländska nyhetsmedier förekom dock anklagelser om röstlängder som innehöll namn på människor som sedan länge varit döda och våldsamma protester har fortsatt.

RWANDA. Landet beskrivs ofta som ett av Afrikas mest stabila, men har utvecklats till en enpartistat där regimkritiker förföljs och tystas.

Paul Kagame har varit president sedan 2000, men har i praktiken haft makten sedan 1994. Egentligen skulle hans ämbete löpa ut 2017 men en landsomfattande namninsamling genomfördes under 2015 med krav på att han skulle få sitta kvar även efter det. 3,7 miljoner personer uppgavs ha skrivit på insamlingen och när folkomröstningen sedan genomfördes, med bara en veckas varsel, uppgavs 98,4 procent vara för författningsändringen. I teorin kan Kagame nu fortsätta vara president till 2034. Folkomröstningen kritiserades hårt av bland andra EU.

BURUNDI. Burundi fick i början av 2000-talet mycket beröm för sitt framgångsrika arbete för fred och försoning mellan landets folkgrupper. När sedan

en regeringstillsatt kommission 2013 föreslog en rad förändringar i författningen, däribland ett förlängt mandat för presidenten, rubbades maktbalansen och en politisk kris utvecklades i landet.

Författningsförändringarna röstades inte igenom men president **Pierre Nkurunziza** fortsatte hävda sin rätt att bli omvald. Att väljas om skulle inte bokstavligen bryta mot konstitutionen, eftersom han 2005 utnämndes av parlamentet och valdes av folket första gången 2010. Oppositionen protesterade dock mot att de första fem åren inte skulle räknas och oroligheterna eskalerade i landet. Regimens grepp om landet hårdnade och tusentals burundier började fly landet.

Det presidentval som hölls i juli 2015, där **Nkurunziza** återigen valdes till president, dömdes ut totalt av FN, AU (Afrikanska Unionen) och EU.

Läget har sedan dess ytterligare eskalerat. I början av 2016 namade FN:s människorättskommissarie **Zeid Ra'ad Al Hussein** att Burundi står nära ett sammanbrott. Det har även rapporterats om massvåldtäkter av kvinnor och upphittade massgravar. FN:s flyktgorgan UNHCR beräknar att omkring 250 000 människor har drivits på flykt sedan våldsamerheterna uppstod under våren 2015.

AKTION RÄDDA VÄTTERN. Kretsen i Motala har under flera år engagerat sig inom nätverket Aktion Rädda Vättern för att stoppa Försvarsmaktens övningar i området. FOTO IKFF

MOTALA RÄDDA VÄTTERN

Kretsen i Motala har under flera år engagerat sig inom nätverket Aktion Rädda Vättern för att stoppa Försvarsmaktens övningar i området. Under övningarna skjuts stora mängder ammunition ner i sjön utan hänsyn till miljön. Övningarna leder även till ökade bullernivåer, militarisering och begränsningar i rörelsefriheten för invånarna. Försvarsmakten har länge velat utöka sina övningar i området och i maj kom beslutet från länsstyrelsen att tillstånd ges att avfira 69 000 skott och 150 övningsraketer i sjön varje år. Tidigare har endast 1 000 skott varit tillåtet. Beslutet tas trots stort motstånd från organisationer, kommuner och invånare och trots att Vättern försörjer en kvarts miljon människor med dricksvatten.

– Det är bortom allt förnuft att tillåta dessa skjutövningar över Vättern. Ammunitionen lämnas kvar på botten och avger med tiden giftiga ämnen. Vättern är en av Sveriges och Europas viktigaste riksvattentäkter och om Mälarens vatten inte längre är tjänligt skulle Vättern kunna förse uppåt 4 miljoner människor med färskt vatten, säger **Ann-Louise Andersson**, ordförande för IKFF Motala som är aktiva i Aktion Rädda Vättern.

Enligt lokalmedia kommer beslutet att överklagas av Aktion Rädda Vättern och andra naturskyddsforeningar.

MALMÖ/LUND MR-DAGARNA

17-19 november

MR-dagarna anordnas i Malmö. IKFF kommer tillsammans med MR-dagarna att anordna ett seminarium om militarism med professor **Cynthia Enloe**. Läs mer på mrdagarna.nu.

UMEÅ SAMRÅDSMÖTE

12-13 november

I november anordnar IKFF nationellt samrådsmöte i Umeå. Alla medlemmar är välkomna. Vi kommer bland annat att diskutera hur organisationen kan utvecklas, Nato-frågan och kärnvapen. Mer information kommer.

STOCKHOLM VÄRLDENS LÄNGSTA BOKBORD

16 augusti 11:00–18:00. Drottninggatan

Kretsen deltar i arrangemanget »Världens längsta bokbord«.

FRUKOST FÖR FRED

30 augusti 8:30-9:30

Enkehuset, Norrtullsgatan 45, 1 tr till höger

STUDIECIRKELTRÄFF

27 september 18:00

Enkehuset, Norrtullsgatan 45, 1 tr till höger

Studiecirkelträff på temat »Motstånd utan våld«.

VÄXJÖ FÖRBUD MOT KÄRNVAPEN

6 augusti 19:00

Café Fontaine, Vattentorget i Växjö

Hiroshimadagen till minne av atombombernas offer. Vi manifesterar för ett förbud mot kärnvapen. Tal, poesi och musik. När det mörknar sätter vi ut ljusbåtar på Växjösjöns vatten.

Under hösten anordnas en studiecirkel om Sverige och Nato. Mer information kommer.

GÖTEBORG BOKMÄSSAN

25 september 12:30-12:55

Samtalet »Hur blir vi av med kärnvapnen?« med **Sofia Tuvestad** (IKFF) och **Gunnar Westberg** (SLMK) kommer att hållas på Lilla scenen. Kretsen deltar med bokbord på det internationella torget under hela bokmässan i Göteborg den 22-25 september. Vill du vara med och informera? Kontakta goteborg@ikff.se

JÖNKÖPING NATO I FOKUS

Under hösten kommer kretsen i Jönköping att fördjupa sig i frågor kring Sveriges relation till Nato, samt diskutera kärnkraftsfrågan. Mer information kommer.

Mer om lokala evenemang på www.ikff.se

B

Kvinnor på flykt

*Analysen som politiken glömde,
eller valt att inte se.*

Kvinnor som flyr från krig, från män och från klimatförändringar. Trots att flykten sker på helt olika grunder har alla forskare och experter som vi intervjuat återkommit till samma sak: det är alltid kvinnorna som drabbas värst.

BLI MEDLEM & PRENUMERERA

Som medlem i Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet får du tidningen »Fred & frihet« hem i brevlådan 3 ggr/år. Besök vår hemsida www.ikff.se för att bli medlem redan idag.